

บทที่ 3 ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุม พนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่เปรียบเทียบปรับผู้กระทำผิด และประชาชนทั่วไปผู้บริโภคสุรา รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 ราย ซึ่งเป็นกรณีศึกษา และมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ผู้วิจัยได้พบประเด็นปัญหาอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้น ได้แก่ ข้อกฎหมาย ตัวผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวข้อง และประชาชนผู้บริโภคสุรา ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างในส่วนผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตแม้จะประกอบกรรณการร้ายค้าต่างลักษณะกันแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้เคยถูกจับในความผิดนี้มาแล้วหลายครั้ง มีเพียงรายเดียวที่เพิ่งถูกจับกุมเป็นครั้งแรก

ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ โดยไปใช้บริการร้านอาหารจำหน่ายสุราร้านหนึ่งในกลุ่มตัวอย่าง ที่เคยถูกจับและเสียค่าปรับในข้อหาจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้ว เพื่อทราบความเช็ดหลาบ และพฤติกรรมของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

ส่วนการสังเกตการณ์ที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทนั้น ผู้วิจัยอาศัยประสบการณ์จากการรับราชการ ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนเวรด้วยตนเอง และเห็นพนักงานสอบสวนคนอื่นปฏิบัติหน้าที่ในกรณีความผิดจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต มาตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 จนถึงเดือน มกราคม 2550 นอกจากนี้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2551 ผู้วิจัยก็ไปสังเกตการณ์อยู่ในห้องพนักงานสอบสวนเวร เพื่อเก็บข้อมูลโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่งด้วย โดยสามารถเรียบเรียงข้อมูลสำคัญที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร

3.1.1 ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน 12 ราย ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าของร้านอาหารไทยอาหารตามสั่ง เจ้าของร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราวริมถนนหรือทางเท้า เจ้าของร้านผับหรือร้านอาหารที่เปิดดนตรีหรือมีร้องเพลง และเจ้าของร้านสะดวกซื้อ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในประเด็นภูมิหลังและคน

ใกล้ชิด ลักษณะกิจการ โทษที่ได้รับกับความคุ้มค่า ความรู้กฎหมายและข้อได้เปรียบ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ และทัศนคติ นอกจากนี้ยังให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญของ เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างอ้างว่าเป็นที่มาของการกระทำผิดซ้ำของตนเอง พบข้อมูลสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 กลุ่มเจ้าของร้านอาหารไทย อาหารตามสั่ง

กลุ่มเจ้าของร้านอาหารไทยอาหารตามสั่ง จำนวน 3 คน เป็นหญิง ทั้งสามคน ได้แก่ น.ส.แพรวไพลิน (นามสมมติ) อายุ 27 ปี น.ส.นันทิตา (นามสมมติ) อายุ 31 ปี และน.ส.มณี (นามสมมติ) อายุ 35 ปี น.ส.แพรวไพลิน ยังโสด ส่วน น.ส.นันทิตา และน.ส.มณี สมรสแล้ว การศึกษาอยู่ระหว่าง ปวช.หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการถูกจับกุมครั้งนี้มีเพียงน.ส.นันทิตา ที่ถูกจับกุมหลัง 24.00 น. ส่วน น.ส.แพรวไพลิน และน.ส.มณี ถูกจับกุมก่อน เวลา 24.00 น. น.ส.นันทิตา และน.ส.มณี ถูกปรับ 200 บาท ทั้งที่ น.ส.มณี ไม่ได้จำหน่ายเกิน เวลา 24.00 น. ส่วน น.ส.แพรวไพลินถูกปรับ 100 บาท เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มนี้มาพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมาย แล้ว อาจพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ภูมิหลัง และคนใกล้ชิด

น.ส.แพรวไพลิน และน.ส.มณี จบการศึกษาระดับ ปวช. และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ ส่วน น.ส.นันทิตา จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนหน้าที่จะมาประกอบ กิจการร้านดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจการที่มีสุร่าจำหน่าย ทั้งสิ้น โดยบิดามารดาของ น.ส.แพรวไพลิน เปิดร้านขายของชำมีสุร่าจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต มาก่อน จากนั้น น.ส.แพรวไพลิน ได้เปลี่ยนกิจการเป็นร้านขายข้าว หรือกรณีของบิดามารดา ของ น.ส.นันทิตา ที่เปิดร้านขายอาหารมีสุร่าจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตอยู่ก่อนแล้ว จากนั้น น.ส.นันทิตา ก็มารับช่วงต่อ หรือกรณีที่ น.ส.มณี รับจ้างอยู่ในร้านอาหารที่มีสุร่าจำหน่ายด้วย แม้ น.ส.มณี จะอ้างว่าไม่ทราบว่าเจ้าของร้านได้มีการขออนุญาตจำหน่ายหรือไม่ก็ตาม กลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 คือ น.ส.นันทิตา และน.ส.มณี สมรสแล้วและคู่สมรสก็ได้คัดค้านในกิจการ ที่มีสุร่าจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่สามีของ น.ส.นันทิตา ไม่ได้มาช่วยที่ร้านเพราะตนทำงาน บริษัท ส่วนสามีของ น.ส.มณี ร่วมกันทำกิจการด้วยมาตั้งแต่แรก

ลักษณะกิจการ

กิจการร้านอาหารของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเป็นลักษณะเดียวกัน คือ เป็นร้านอาหารไทยอาหารตามสั่ง ไม่มีดนตรีให้บริการแก่ลูกค้า ที่ตั้งเป็นอาคารพาณิชย์หรือห้องแถว มีโต๊ะบริการ 8 – 11 โต๊ะ ไม่ได้วางโต๊ะชั่วคราวริมทางเดินเท้า เน้นการจำหน่ายอาหารตามสั่ง เท่านั้น ร้านของ น.ส.แพรวไพลิน และร้านของ น.ส.มณี จำหน่ายในช่วงระหว่างเวลา 10.00 น. ถึงเวลา 22.00 น. จะมีก็แต่เพียงร้านของ น.ส.นันทิดา ที่จำหน่ายอาหารในช่วงเวลา 17.00 น. ถึงเวลา 02.00 น. ซึ่งเกินเวลา 24.00 น. รายได้ต่อเดือนของร้านของ น.ส.แพรวไพลิน กับน.ส.มณี อยู่ระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท แต่ร้านของ น.ส.นันทิดา มีรายได้ถึง 40,000 บาทต่อเดือน ในส่วนของการจำหน่ายสุรานั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนก็ยืนยันในความจำเป็นว่าเป็นเพราะลูกค้าจำนวนไม่น้อยที่ต้องการบริโภคสุราหรือเบียร์ในการรับประทานอาหารด้วย จึงต้องมีสุราหรือเบียร์ไว้จำหน่ายแก่ลูกค้า หากไม่มีให้บริการจะทำให้ลูกค้าลดลง ส่งผลถึงรายได้ลดลงตามมา

โทษที่เคยได้รับกับความคุ้มค่า

กิจการร้านอาหารและมีสุราจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคน สามารถนำมาซึ่งรายได้ไม่ต่ำกว่า 20,000 – 40,000 บาท ต่อเดือน น.ส.แพรวไพลิน และ น.ส.มณี ประมาทจากอดีตที่ผ่านมาว่าร้านของตนจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุมในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยมีความถี่ในการจับกุม ปีละ 1 – 2 ครั้ง เท่านั้น จะมีร้านของ น.ส.นันทิดา ที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับบ่อยที่สุด คือ 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง ในแต่ละครั้งไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดถูกพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับเป็นเงินเกินกว่า 200 บาท ซึ่งยังไม่ถึงจำนวนกึ่งหนึ่งของอัตราค่าปรับสูงสุด เมื่อรวมยอดค่าปรับที่กลุ่มตัวอย่างถูกปรับที่มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เทียบรายได้ที่น้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง ก็จะมีส่วนต่างกันมาก

ส่วนอัตราค่าปรับนั้นหากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับพวกเขาในอัตราค่าปรับอย่างสูง คือ 500 บาท สำหรับสุราที่ไม่ได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ ก็จะมีผลต่อความคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสาม เช่น น.ส.แพรวไพลินและน.ส.มณี กล่าวในทำนองเดียวกันว่า

“หากตำรวจปรับสูงถึง 500 บาททุกครั้ง ก็จะไปดำเนินการขออนุญาตจำหน่ายให้ถูกต้อง”

จะมีแต่ น.ส.นันทิตา ที่กล่าวว่า

“ร้านของฉันขายถึงตีสองคงขออนุญาตไม่ได้ ถ้าถูกปรับ 500 ก็ต้องเสีย 500 ก็ต้องขอไม่ให้ตำรวจมาจับบ่อยๆ ก็แล้วกัน นานๆ จับทีเหมือนเดิมก็พอแล้ว ตำรวจจะได้ไปทำอย่างอื่น”

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยังให้ความสำคัญกับความถี่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มากวาดขันจับกุม และให้ความเห็นว่าที่ผ่านมาถึงปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มากวาดขันจับกุมบ่อยครั้งทำให้ตนยังประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายนี้อยู่ต่อไปได้ ในเรื่องนี้ น.ส.แพรวไพลินกล่าวว่า

“ที่ผ่านมาตำรวจไม่ค่อยมาจับหรอกเพราะร้านฉันเป็นร้านขายข้าวเล็กๆ ตั้งแต่เปิดร้านข้าวมาตำรวจจับสัก 3 ครั้งได้”

ความรู้กฎหมายและข้อได้เปรียบ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนรู้กฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุราไม่มากนัก โดย น.ส.นันทิตา และ น.ส.มณี ทราบเพียงว่าการจำหน่ายสุราต้องขออนุญาต และกฎหมายอนุญาตให้จำหน่ายได้ไม่เกิน 24.00 น. แต่ไม่ทราบว่าขออนุญาตจากหน่วยงานใด มีเพียง น.ส.แพรวไพลิน ที่ทราบว่าเป็นเจ้าพนักงานสรรพสามิต แต่ น.ส.แพรวไพลิน ก็เข้าใจผิดในเรื่องเวลาการอนุญาตให้จำหน่ายสุรา เข้าใจว่ากฎหมายอนุญาตให้จำหน่ายได้ไม่เกิน 01.00 น. กลุ่มตัวอย่างทั้งสามไม่ทราบความแตกต่างระหว่างโทษในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต กับการมีใบอนุญาตแต่จำหน่ายสุราเกินเวลา น.ส.นันทิตา ทราบว่ากฎหมายอนุญาตให้จำหน่ายได้ไม่เกิน 24.00 น. แต่ร้านของ น.ส.นันทิตา เปิดจำหน่ายเกินเวลาจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ น.ส.นันทิตา ไม่ไปขออนุญาต ซึ่งเป็นช่องว่างและข้อได้เปรียบทางกฎหมาย ตามที่ น.ส.นันทิตา กล่าวว่า

“ร้านของฉันขายถึงตีสองคงขออนุญาตไม่ได้ ถ้าถูกปรับ 500 ก็ต้องเสีย 500”

ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยืนยันว่าไม่เคยจ่ายสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น เพียงแต่รู้จักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเนื่องจากอยู่ในพื้นที่มานาน ไม่เคยเอื้อประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ทัศนคติ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามเชื่อว่ากิจกรรมการจำหน่ายสุราของตนไม่ส่งผลเสียต่อสังคมแต่อย่างใด น.ส.แพรวไพลิน ให้ข้อคิดเห็นว่าการจำหน่ายสุราไปก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องของบุคคลนั้น โดยเธอกล่าวว่า

"ร้านขายเหล้าขายเบียร์แม้ไม่ได้ไปขออนุญาตถูกต้อง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลร้ายกับใคร เป็นคนทำการค้าขายอย่างสุจริต ส่วนการที่คนเมาสุราไปสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นก็ให้ไปลงโทษที่ตัวบุคคลนั้น"

น.ส.มณี เสนอแนะว่าร้านในลักษณะของตนน่าจะได้รับการยกเว้น ให้จำหน่ายสุราได้เพราะไม่ใช่แหล่งมั่วสุม ส่วน น.ส.นันทิตา ไม่มีข้อเสนอนี้เพราะเข้าใจดีว่าร้านของตนมีส่วนที่ทำให้ผิดกฎหมาย

3.1.1.2 กลุ่มเจ้าของร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราวบนทางเดินเท้า

กลุ่มเจ้าของร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราวบนทางเดินเท้ามี จำนวน 3 คน ได้แก่ นางทองเลื่อน (นามสมมติ) อายุ 45 ปี นายวีรพงศ์ (นามสมมติ) อายุ 50 ปี และนายดำรง (นามสมมติ) อายุ 52 ปี ทั้งสามคนสมรสแล้ว การศึกษาอยู่ระหว่างประถมศึกษาปีที่ 4 - ปริญญาตรี ในการถูกจับกุมครั้งนี้ทั้งสามคนถูกจับกุมหลัง 24.00 น. ทุกคนถูกปรับ 200 บาท เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มาพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว อาจพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ภูมิหลัง และคนใกล้ชิด

นางทองเลื่อน และนายดำรง จบประถม 4 และ มัธยม 6 ตามลำดับ นายวีรพงศ์ จบการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี แต่ก็มาประกอบอาชีพค้าขายอาหารอยู่บนทางเท้าริมถนน ก่อนหน้าที่จะมาประกอบกิจการร้านดังกล่าว มีนางทองเลื่อน และนายดำรง ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับร้านอาหารและมีสุราจำหน่าย โดย นางทองเลื่อน เคยเป็นแม่ครัวอยู่ร้านอาหารอีสานและมีสุราจำหน่ายแต่ก็ไม่ทราบว่าการที่ตนเคยรับจ้างอยู่นั้นได้รับอนุญาตหรือไม่ เช่นเดียวกับนายดำรง ที่มีญาติเปิดร้านขายอาหารแต่ก็ไม่ทราบเช่นกันว่าจะได้รับอนุญาตจำหน่ายสุราหรือไม่ ส่วนนายวีรพงศ์ ไม่เคยรับจ้างอยู่ร้านอาหาร หรือไม่มีบุคคลใกล้ชิดเปิดร้านอาหารที่มีสุราจำหน่าย แต่ตัวนายวีรพงศ์ ประกอบกิจการขายอาหารด้วยตนเองมาตั้งแต่

แรกโดยยังไม่ได้วางโต๊ะและยังไม่มีสุราจำหน่าย ต่อมานายวีรพงศ์ ได้เรียนรู้ด้วยการเห็นจากร้านในระแวกใกล้เคียงที่นายวีรพงศ์ ค้าขายอยู่โดยร้านในระแวกนั้นนำโต๊ะเก้าอี้มาตั้งวางให้ลูกค้ารับประทานอาหาร ณ ที่ขาย อีกทั้งมีสุราจำหน่ายประกอบการรับประทานอาหารด้วย นายวีรพงศ์ จึงได้เอาอย่างนำโต๊ะเก้าอี้มาวางและมีสุราจำหน่ายด้วย จนจำหน่ายมาถึงปัจจุบันกว่า 10 ปี กลุ่มตัวอย่างทั้งสามมีคู่สมรสแล้วและคู่สมรสก็ได้คัดค้าน อีกทั้งคู่สมรส นายวีรพงศ์ และนายดำรงค์ ยังร่วมกันประกอบกิจการด้วย มีเพียงสามีของนางทองเลื่อน ที่ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ ไม่ได้มาช่วยนางทองเลื่อน ที่ร้าน

ลักษณะกิจการ

กิจการร้านอาหารของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเป็นลักษณะเดียวกัน คือ เป็นร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราวบนทางเดินเท้า ไม่มีดนตรี ให้บริการแก่ลูกค้า และที่น่าสนใจ คือ ทั้งสามร้านของกลุ่มตัวอย่างเป็นร้านอาหารอีสาน ร้านของนางทองเลื่อน เปิดบริการตั้งแต่เวลา 18.00 น. ถึงเวลา 05.00 น. มีโต๊ะ 6 – 7 โต๊ะ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 20,000 – 25,000 บาท ร้านของนายวีรพงศ์ เปิดบริการตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึงเวลา 03.00 น. มีโต๊ะ 12 โต๊ะ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 30,000 บาท และร้านของนายดำรงค์ เปิดบริการตั้งแต่เวลา 17.00 น. ถึงเวลา 03.00 น. มีโต๊ะ 9 โต๊ะ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 40,000 บาท ทั้งสามร้านปิดร้านเวลา 03.00 น. ลูกค้าของร้าน นางทองเลื่อน และของนายวีรพงศ์ ส่วนใหญ่เป็นคนทำงานกลางคืน คนขับรถแท็กซี่ ตุ๊กๆ ไม่ค่อยมีวัยรุ่น ส่วนร้านของนายดำรงค์ นอกจากลูกค้าเป็นคนทั่วไปแล้วยังมีกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นที่เลิกจากการเที่ยวกลางคืนมานั่งรับประทานอาหารและดื่มสุราร่วมด้วย

โทษที่ได้รับกับความคุ้มค่า

กิจการร้านอาหารและมีสุราจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคน สามารถนำมาซึ่งรายได้ไม่ต่ำกว่า 25,000 – 40,000 บาท ต่อเดือน นางทองเลื่อน และนายวีรพงศ์ ประมาณจากอดีตที่ผ่านมาว่าร้านของตนจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุมในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต ประมาณเดือนละครั้ง ส่วนนายดำรงค์ ประมาณว่าร้านของตนถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมประมาณ 2 – 3 เดือนต่อครั้ง นางทองเลื่อน ยังให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความถี่ของการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าในช่วงเทศกาลปีใหม่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมากวดขันจับกุมบ่อยเป็นพิเศษ บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจก็บอกกับนางทองเลื่อน ว่ามีผู้บังคับบัญชาย้ายมาใหม่สั่งให้มาจับ แต่ครั้งกลุ่มตัวอย่างทั้งสามจะถูกพนักงานสอบสวนทำการ

เปรียบเทียบปรับเป็นเงินเพียง 100 – 200 บาทเท่านั้น ซึ่งยังไม่ถึงจำนวนกึ่งหนึ่งของอัตราค่าปรับสูงสุด เมื่อเสียค่าปรับแล้วก็กลับมาจำหน่ายเหมือนเดิม

ส่วนอัตราค่าปรับนั้นหากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับพวกเขาในอัตราค่าปรับอย่างสูง คือ 500 บาท สำหรับสุราไทย ก็จะมีผลต่อความคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามว่าจะไปขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้อง แต่มีนายตำรวจ ที่เปลี่ยนความคิดเมื่อทราบว่าหากมีใบอนุญาตจำหน่ายสุราจะจำหน่ายหลังเวลา 24.00 น. ไม่ได้ จะไม่ไปขออนุญาตแต่จะยอมเสียค่าปรับเช่นเดิม โดยนายตำรวจ กล่าวว่า

“ถ้าการถูกจับแต่ละครั้งแล้วต้องเสียค่าปรับสูงสุดถึง 500 บาท ก็อาจจะยอมเสียเพราะตำรวจไม่ได้มาจับบ่อย แต่ก็จะไปขออนุญาตให้ถูกต้อง จะดีกว่า จะได้ไม่ต้องเสียค่าปรับ แต่ถ้ามีใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้วต้องห้ามจำหน่ายหลังเที่ยงคืน หากจำหน่ายหลังเที่ยงคืนแล้วมีโทษถึงจำคุก ก็คงไม่ขอเพราะมีที่ร้านปิด 03.00 น. ยอมเสียค่าปรับ ครั้งละ 100 บาท ก็คงดีกว่า”

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยังให้ความสำคัญกับความถี่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มากวาดขันจับกุม และให้ความเห็นว่าที่ผ่านมาถึงปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มากวาดขันจับกุมบ่อยครั้ง โดยนายวีรพงศ์ กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“ร้านผมเคยถูกตำรวจจับกุมซื้อขายสุราก็ครั้งจำไม่ได้หรอก ถ้าให้ประมาณก็เดือนละ 1 ครั้ง ค่าปรับส่วนใหญ่ประมาณ 200 บาท บางครั้งก็ 100 บาท ไม่มีช่วงไหนของปีที่ตำรวจมาจับกุมบ่อยเป็นพิเศษ”

ความรู้กฎหมาย และข้อได้เปรียบ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนทราบดีว่าการจำหน่ายสุรานั้นต้องขออนุญาตต่อกรมสรรพสามิต มีนายตำรวจ ที่ทราบว่ากรมสรรพสามิต ตั้งอยู่ย่านราชวัตร และนายตำรวจยังคงทราบอีกว่ากฎหมายกำหนดไม่ให้จำหน่ายสุราเกินเวลา 24.00 น. แต่บังคับสำหรับผู้ที่มิใบอนุญาตจำหน่ายสุรานั้น การที่ตนไม่ได้เป็นผู้มีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา แม้จำหน่ายสุราก็จะผิดซื้อขายสุราโดยมิได้รับอนุญาตเช่นเดิม ซึ่งเป็นช่องว่างและข้อได้เปรียบทางกฎหมาย ส่วนนายวีรพงศ์ และนางทองเลื่อน ก็เช่นกันทราบช่องว่างและข้อได้เปรียบทางกฎหมาย เพียงผิวดินว่ากฎหมายได้กำหนดเวลาการจำหน่ายสุราไว้ไม่เกินเวลา 24.00 น. แต่ตนเองไม่ได้ขอ

อนุญาตจะได้รับโทษเบากว่าการจำหน่ายสุราเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ไม่ทราบรายละเอียดของโทษว่าหนักกว่าอย่างไร

ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยืนยันว่าไม่เคยจ่ายสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นใด และไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเรียกรับสินบนจากตนแต่อย่างใด ซึ่งรวมถึงพนักงานสอบสวนผู้เปรียบเทียบปรับด้วย เพียงแต่รู้จักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนที่ออกตรวจผ่านไปมา นอกจากนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมารับประทานอาหารที่ร้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสาม ก็คิดราคาตามปกติ ไม่ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างจะลดค่าอาหารให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแม้แต่น้อย

ทัศนคติ

นางทองเลื่อน ได้ให้ข้อคิดและเหตุผลในการไม่ไปขออนุญาตจำหน่ายสุราที่ น่าสนใจว่าเป็นเพราะที่ตั้งร้านของนางทองเลื่อน ไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของนางทองเลื่อน ไม่ทราบว่าเจ้าของที่จะอนุญาตให้นางทองเลื่อน ตั้งร้านอยู่ ณ ที่นั้นไปจนถึงเมื่อใด จึงไม่มีความคิดที่จะไปขออนุญาต แต่ก็ยืนยันว่าหากตนได้เปิดร้านเป็นหลักแหล่งหรือเป็นของตัวเอง ก็จะไปขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้อง ส่วนนายวีรพงศ์ และนายดำรงค์ มีความเห็นคล้ายกันว่าหากจะมีเงื่อนไขห้ามจำหน่ายสุราอย่างใดๆ เช่น สถานที่ เวลาที่จำหน่าย ก็ต้องห้ามอย่างเท่าเทียมกันหมด และเข้าใจว่ากิจการจำหน่ายสุราของตนเป็นกิจการที่มีขนาดเล็ก ไม่ใช่แหล่งมั่วสุม จะไม่ส่งผลเสียต่อสังคมแต่อย่างใด

3.1.1.3 กลุ่มเจ้าของร้านผับ หรือร้านอาหารที่เปิดดนตรี

กลุ่มเจ้าของร้านผับ หรือร้านอาหารที่เปิดดนตรีมีจำนวน 3 คน ได้แก่ นายชาติ (นามสมมติ) อายุ 32 ปี นางอบอวน (นามสมมติ) อายุ 36 ปี และนางประทุม (นามสมมติ) อายุ 32 ปี ทั้งสามคนสมรสแล้ว การศึกษาอยู่ระหว่างมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 ในการถูกจับกุมครั้งนี้ทั้งสามคนถูกจับกุมหลัง 24.00 น. ทั้งสิ้น และมีเพียงนางประทุม เท่านั้นที่ถูกปรับ 200 บาท ส่วนอีกสองคนถูกปรับคนละ 100 บาท เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว อาจพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ภูมิหลัง และคนใกล้ชิด

นางอบอวน และนางประทุม จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนนายชาติ จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนหน้าที่จะมาประกอบกิจการร้านดังกล่าว มีนายชาติเพียงคนเดียวที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเพราะเคยเป็นลูกจ้างในร้านที่มีสุราจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตมาก่อน นางประทุม เคยขายอาหารแต่ไม่เคยมีสุราจำหน่าย ส่วนนางอบอวน ไม่เคยเกี่ยวข้องกับการค้าขายอาหารหรือสุรามาก่อน กลุ่มตัวอย่างทั้งสามมีคู่สมรสแล้วและคู่สมรสก็มีได้คั้ดค่าน อีกทั้งยังร่วมกันประกอบกิจการด้วย

ลักษณะกิจการของตน

กิจการร้านอาหารของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเป็นลักษณะเดียวกัน คือ เป็นร้านที่มีการเปิดหรือเล่นดนตรี ให้บริการแก่ลูกค้า ขนาดกิจการของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนมีขนาดใกล้เคียงกัน คือ ร้านของนายชาติ มีโต๊ะบริการ 8 โต๊ะ เปิดบริการเวลา 16.00 น. ถึงเวลา 02.00 น. มีรายได้ประมาณเดือนละ 20,000 บาท ร้านของนางอบอวน มีโต๊ะบริการ 10 โต๊ะ เปิดบริการเวลา 19.00 น. ถึงเวลา 01.00 น. มีรายได้ประมาณเดือนละ 40,000 – 50,000 บาท และร้านของนางประทุม มีโต๊ะบริการ 10 โต๊ะ เปิดบริการเวลา 18.00 น. ถึงเวลา 03.00 น. มีรายได้เดือนละ 30,000 – 40,000 บาท กลุ่มลูกค้าของทั้งสามส่วนใหญ่เป็นคนทำงานแล้ว

โทษที่ได้รับกับความคุ้มค่า

กิจการของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคน สามารถทำรายได้ไม่ต่ำกว่า 20,000 – 50,000 บาท ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างทั้งสามมีประสบการณ์การถูกจับกุมคล้ายกัน โดยมีความถี่ในการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุมในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 2 – 3 เดือนต่อครั้ง แต่แต่ละครั้งจะถูกพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับเป็นเงินเพียง 100 – 200 บาทเท่านั้น และเมื่อเสียค่าปรับแล้วก็กลับไปจำหน่ายเช่นเดิม นายชาติ กล่าวในเรื่องนี้ว่า

“เสียค่าปรับ 100 - 200 บาท และก็คงขายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตต่อไป คิดว่าค่าปรับที่ต้องจ่ายเมื่อถูกจับยังคุ้มค่ากับกำไรที่ได้ เพราะตำรวจไม่ได้มาจับทุกวัน และเมื่อเสียค่าปรับในวันนี้แล้วก็กลับไปจำหน่ายสุราเหมือนเดิม”

ส่วนอัตราค่าปรับนั้นหากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับพวกเขาในอัตราค่าปรับอย่างสูง คือ 500 บาท ก็จะมีผลต่อความคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามว่าเป็นค่าปรับที่สูงจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของพวกเขา และทำให้กลุ่มตัวอย่างสองราย คือ นายชาติ และนางอบอวน ถึงกับคิดจะไปขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้อง มีเพียงนางประทุม เท่านั้นที่ยืนยันว่าจะไม่ไปขอ เพราะร้านของตนจะเปิดบริการถึงเวลา 03.00 น. หากตนมีใบอนุญาตจำหน่ายสุราก็จะทำให้ได้รับโทษหนักขึ้น

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยังให้ความสำคัญกับความถี่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาตรวจจับกุม และให้ความเห็นว่าที่ผ่านมาถึงปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มาตรวจจับกุมบ่อยครั้ง ทำให้ตนยังประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายนี้อยู่ต่อไปได้ เรื่องนี้มีนายชาติ กล่าวว่า

“ก็คงขายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตต่อไป คิดว่าค่าปรับที่ต้องจ่ายเมื่อถูกจับยังคุ้มค่ากับกำไรที่ได้ เพราะตำรวจไม่ได้มาจับทุกวัน และเมื่อเสียค่าปรับในวันนี้แล้วก็กลับไปจำหน่ายสุราเหมือนเดิม”

ความรู้กฎหมายและข้อได้เปรียบ

นายชาติ และนางประทุม ทราบว่าการจำหน่ายสุราต้องขออนุญาตต่อกรมสรรพสามิต มีเพียงนางอบอวน ที่ไม่ทราบว่าต้องไปขออนุญาตต่อหน่วยงานใด นายชาติ ทราบดีว่ากฎหมายอนุญาตให้จำหน่ายสุราได้ถึงเวลา 24.00 น. แต่นางอบอวน และนางประทุม เข้าใจผิดว่ากฎหมายอนุญาตให้จำหน่ายสุราได้ถึงเวลา 01.00 น. นายชาติ และนางประทุม เป็นผู้ที่ทราบช่องว่างและข้อได้เปรียบของกฎหมาย กล่าวคือ ทราบว่าผู้ใดมีใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้วจำหน่ายหลังเวลา 24.00 น. จะได้รับโทษหนักขึ้น ต้องส่งฟ้องต่อศาล แต่นายชาติ ไม่ทราบรายละเอียดของโทษที่จะได้รับ ส่วนนางประทุม ทราบพอสังเขปว่าถ้าเป็นผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตแล้วจำหน่ายสุราแม้เกินเวลา 24.00 น. ก็จะได้รับโทษเพียงแค่ปรับที่สถานีตำรวจเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีนายชาติ เพียงคนเดียวที่ประกอบกิจการดังกล่าวมาแล้วไม่เสียภาษี จึงทำให้นายชาติ มีความกังวลว่าหากไปขออนุญาตจำหน่ายสุราแล้วจะทำให้เสียภาษีมากขึ้น เฉพาะนายชาติ คนเดียวเท่านั้นที่เป็นกังวลในเรื่องนี้ ส่วนคนอื่นจ่ายภาษีตามปกติทุกปีอยู่แล้ว

ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามไม่เคยให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมรวมถึงพนักงานสอบสวนผู้เปรียบเทียบปรับแต่อย่างใด เพียงแต่รู้จักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเพราะ

ประกอบการ และอาศัยอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทมาหลายปี หากมีเจ้าหน้าที่ ตำรวจมารับประทานอาหารที่ร้านกลุ่มตัวอย่างทั้งสามก็คิดเงินตามปกติ จะมีก็แต่เพียงนายชาติ และนางประทุมที่ลดค่าอาหารให้บ้างเล็กน้อยเท่านั้น

ทัศนคติ

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าร้านของตนมีความจำเป็นต้องมีสุราไว้จำหน่ายแก่ลูกค้า ก็ด้วยลักษณะของร้านที่ลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการบริโภคสุราและนั่งฟังดนตรี หากไม่มีสุราจำหน่ายก็จะทำให้ลูกค้าไม่เข้ามาใช้บริการ โดยมีนางอบอวน กล่าวว่า

“เหล่าเบียร์ต้องมีติดร้าน เพราะลูกค้าต้องการดื่มประกอบการทานอาหาร แล้วนั่งฟังดนตรี ร้องคาราโอเกะด้วย ร้านแบบนี้ต้องมีเหล่าเบียร์ขายอยู่แล้ว ถ้าร้านฉันไม่มีลูกค้าคงเลือกที่จะไปร้านอื่น”

ส่วนการคำนึงถึงส่วนรวมของสังคมนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนประกอบอาชีพสุจริตไม่ได้เบียดเบียนใคร ผลเสียจากการบริโภคสุรานั้นเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้ว ซึ่งหมายความว่าผู้บริโภคเต็มใจที่จะรับผลร้ายที่เกิดขึ้นกับสุรา ส่วนการจะก่อความเดือดร้อนให้ประชาชนคนอื่นนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับร้านจำหน่ายแต่ขึ้นอยู่กับตัวผู้บริโภคสุราว่าจะไปทำความเดือดร้อนให้คนอื่นหรือไม่

3.1.1.4 กลุ่มเจ้าของร้านโซห่วย ชายของชำ

กลุ่มเจ้าของร้านโซห่วย ชายของชำมี จำนวน 3 คน ได้แก่ น.ส.นิภา (นามสมมติ) อายุ 28 ปี จบ ปวช. นายโพธิ์ธัง (นามสมมติ) อายุ 53 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนายสมพล (นามสมมติ) อายุ 62 ปี จบปริญญาตรี นายโพธิ์ธัง และนายสมพล สมรสแล้ว ส่วน น.ส.นิภา ยังโสด นายโพธิ์ธัง และนายสมพล เริ่มกิจการหรือมีส่วนในการเริ่มกิจการด้วยตนเอง แต่มีกรณีของ น.ส.นิภา ที่รับช่วงกิจการมาจากบิดามารดาได้เริ่มก่อตั้งร้านด้วยตนเอง ในการถูกจับกุมครั้งนี้ทั้งสามคนถูกจับกุมก่อนเวลา 24.00 น. มีเพียง น.ส.นิภา ที่ถูกปรับ 200 บาท ส่วนคนอื่นถูกปรับเพียง 100 บาท เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มาพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว อาจพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ภูมิหลัง และคนใกล้ชิด

น.ส.นิภา รับช่วงกิจการมาจากบิดามารดามีได้เริ่มก่อตั้งร้านด้วยตนเอง ดำเนินกิจการนี้มานานถึง 15 ปี ส่วน นายโพธิ์ธัง ชัยบรรณเท็กที่มาก่อนโดยมีภรรยาเป็นผู้ดูแลกิจการ ภายหลังจากนายโพธิ์ธัง เลิกชัยบรรณเท็กที่จึงมาดูแลกิจการร่วมกับภรรยา ดำเนินกิจการมากกว่า 10 ปี ส่วนนายสมพล เริ่มกิจการด้วยตนเองภายหลังเกษียณอายุราชการ เพิ่งดำเนินกิจการมาเพียง 2 ปี คู่สมรสของนายโพธิ์ธัง และคู่สมรสของนายสมพล มิได้คัดค้านและร่วมทำกิจการด้วยกัน

ลักษณะกิจการ

กิจการร้านอาหารของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเป็นลักษณะเดียวกัน คือ เป็นร้านสะดวกซื้อหรือโชห่วยขายของชำ แต่ไม่ได้เน้นการจำหน่ายเฉพาะสุราหรือเบียร์เท่านั้น ยังจำหน่ายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป และอาหารแห้งอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้แล้วร้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามยังมีตู้แช่เย็นที่แช่เครื่องดื่มต่างๆ รวมทั้งสุราหรือเบียร์เพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าที่ต้องการบริโภคเครื่องดื่ม สุราหรือเบียร์เย็นๆ ด้วย ร้านของกลุ่มตัวอย่างมีที่ตั้งร้านที่แน่นอนเป็นอาคารบ้านเรือน เปิดจำหน่ายสินค้าในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน โดยร้านของ น.ส.นิภา เปิดบริการระหว่างเวลา 07.00 – 21.00 น. ร้านของนายโพธิ์ธัง เปิดบริการระหว่างเวลา 08.00 – 19.00 น. และร้านของนายสมพล เปิดบริการระหว่างเวลา 06.30 – 20.00 น. กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงมีทุกเพศ ทุกวัย กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนก็ยืนยันในความจำเป็นว่าเป็นเพราะลูกค้าจำนวนมากที่ต้องการซื้อสุราหรือเบียร์ไปบริโภค หากลูกค้ามาซื้อสุราหรือเบียร์แล้วไม่มีจำหน่าย ส่งผลถึงรายได้ลดลงตามมา กิจการของน.ส.นิภา สามารถทำรายได้ประมาณเดือนละ 20,000 บาท เฉพาะกำไรในส่วนของสุราหรือเบียร์ ประมาณ 3,000 บาท กิจการของนายโพธิ์ธัง สามารถทำรายได้ประมาณเดือนละ 30,000 บาท เฉพาะกำไรในส่วนของสุราหรือเบียร์ ประมาณ 3,000 – 4,000 บาท ส่วนกิจการของนายสมพล สามารถทำรายได้ประมาณ 10,000 บาท เฉพาะในส่วนของสุราหรือเบียร์ประมาณ 1,000 บาท

โทษที่ได้รับกับความคุ้มค่า

กิจการร้านโชห่วยขายของชำและมีสุร่าจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคน สามารถนำมาซึ่งรายได้โดยรวมประมาณ 10,000 – 30,000 บาท ต่อเดือน หากแยกกำไรในส่วนของการจำหน่ายสุราหรือเบียร์แล้ว จะมีรายได้ในส่วนนี้ประมาณ 1,000 – 4,000 บาท ต่อเดือน จากอดีตที่ผ่านมาร้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุม

ในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตน้อยมาก คือ ร้านของ น.ส.นิภา ซึ่งเปิดกิจการมาแล้วกว่า 15 ปี ถูกจับมาแล้วเพียง 3 ครั้ง ร้านของนายโพธิ์ธัง ที่ภรรยาดูแลมากกว่า 10 ปี ถูกจับมาแล้วเพียง 2 ครั้ง ส่วนร้านของนายสมพล ที่ตนเองเพิ่งเปิดกิจการหลังจากที่ตนเกษียณอายุราชการ มา 2 ปีเศษ ถูกจับครั้งนี้เป็นครั้งแรกเท่านั้น และในแต่ละครั้งไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดถูกพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับเป็นเงินเกินกว่า 200 บาท ซึ่งยังไม่ถึงจำนวนกึ่งหนึ่งของอัตราค่าปรับสูงสุด

ส่วนอัตราค่าปรับนั้นหากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับพวกเขาในอัตราค่าปรับอย่างสูง คือ 500 บาท สำหรับสุราที่ไม่ได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ มีเพียงนายสมพล เท่านั้นที่มีความคิดจะไปขออนุญาตให้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะนายสมพล เพิ่งเปิดร้านมาได้เพียง 2 ปี ก็ถูกจับกุมเป็นครั้งแรก ต่างกับร้านของน.ส.นิภา และนายโพธิ์ธัง ที่เปิดร้านมากกว่า 10 – 15 ปี แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเพียงแค่ 3 – 2 ครั้ง ตามลำดับ แม้จะต้องเสียค่าปรับแต่ละครั้งถึง 500 บาท โดย น.ส.นิภา คิดว่าเป็นการซื้อความสะดวกในกิจการอีกด้วย ส่วนนายโพธิ์ธัง คิดว่าแม้ถูกปรับถึง 500 บาท ก็จะไม่จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตต่อไปเพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มาจับกุมบ่อยครั้ง

ความรู้กฎหมายและข้อได้เปรียบ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนทราบดีว่าการจำหน่ายสุราต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต และทราบว่าจำหน่ายสุราได้ไม่เกินเวลา 24.00 น. น.ส.นิภา ทราบจากการเทียบเคียงร้านของตนกับร้านสะดวกซื้อ เซเว่น อีเลฟเว่น ว่าเป็นร้านลักษณะเดียวกัน จึงน่าจะจำหน่ายได้ไม่เกินเที่ยงคืนเช่นเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนไม่ทราบอัตราโทษตามกฎหมาย ไม่ทราบความแตกต่างระหว่างโทษในความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต กับโทษที่มีใบอนุญาตให้จำหน่ายสุราแต่จำหน่ายสุราเกินเวลา ซึ่งเป็นช่องว่างและข้อได้เปรียบ ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้

ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามยืนยันว่าไม่เคยจ่ายสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น มีเพียงนายโพธิ์ธังที่รู้จักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเพราะขับรถมาตรวจผ่านไปมา แต่ไม่ถึงกับสนิทสนม ส่วนคนอื่นไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเลย

ทัศนคติ

น.ส.นิภา มีความคิดเห็นว่าจะให้จำหน่ายสุราได้อย่างเสรี และมีความคิดเห็นตรงกันกับ นายโพธิ์ธัง ว่าการที่คนเมาจากการดื่มสุราไปก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นเป็นเรื่องเฉพาะตัว ต้องลงโทษบุคคลนั้นในหนัก ส่วน นายสมพล มีความคิดว่าจะจำกัดการจำหน่ายสุรา ต้องจำกัดอย่างเท่าเทียมกัน และให้จำหน่ายสุราได้เฉพาะร้านของรัฐเท่านั้น

3.1.1.5 ลำดับความสำคัญของเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างกระทำผิดซ้ำไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมาย

นอกจากการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญของเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างกระทำผิดซ้ำไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกเหตุผลที่คิดว่ามีความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดลดหลั่นกันลงไป กลุ่มตัวอย่างจะจัดลำดับด้วยการเลือกเหตุผลที่ข้อก็ได้ หากเหตุผลข้อใดที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจก็ไม่ต้องเลือกแต่อย่างใด

เหตุผลที่ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างกระทำผิดซ้ำไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมาย จำนวน 8 ข้อ ได้แก่

1. ไม่ทราบกฎหมายและขั้นตอนการขออนุญาต
2. ถูกปรับเป็นเงินไม่มาก จึงมีกำไรคุ้มค่า
3. หากมีใบอนุญาตแล้วจำหน่ายสุราเกินเวลาจะได้รับโทษหนักขึ้น
4. ตำรวจไม่ได้มาจับบ่อยครั้ง
5. ที่ตั้งร้านปัจจุบันนั้นไม่มีความแน่นอน
6. กลัวเสียภาษีเพิ่มขึ้น
7. คิดว่าไม่ส่งผลร้ายต่อสังคม
8. เหตุผลอื่นๆ

จากการจัดลำดับเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเลือกเหตุผลไม่ครบทั้ง 8 ข้อมาจัดลำดับ เพราะเหตุผลบางข้อไม่ใช่สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจของเขา มีกลุ่มตัวอย่างเลือกเหตุผลข้อ 2 ที่ว่าถูกปรับเป็นเงินไม่มากจึงมีกำไรคุ้มค่า และข้อ 4 ที่ว่าตำรวจไม่ได้มาจับบ่อยครั้ง ถึงข้อละ 12 คน แต่เหตุผลข้อ 2 นั้น มีกลุ่มตัวอย่างเลือกให้เป็นเหตุผลที่

สำคัญที่สุดที่ทำให้พวกเขากระทำผิดซ้ำถึง 6 คน เหตุผลข้อ 2 จึงมีความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ส่วนเหตุผลข้อ 4 มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 เพราะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเลือกให้เป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พวกเขากระทำผิดซ้ำน้อยกว่าเหตุผลข้อ 2 นอกจากนี้เหตุผลข้อ 1 ที่ว่าไม่ทราบกฎหมายและขั้นตอนการขออนุญาต ก็มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเลือกเป็นเหตุผลที่ทำให้พวกเขากระทำผิดซ้ำ ถึง 6 คน เหตุผลข้อ 1 จึงมีความสำคัญรองลงมาเป็นอันดับที่ 3 ส่วนเหตุผลข้ออื่นนั้นมีจำนวนผู้เลือกใกล้เคียงกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงลำดับความสำคัญของเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างกระทำผิดซ้ำ
ไม่ขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เหตุผลที่ไม่ขออนุญาต	กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเป็นลำดับที่							จำนวน ผู้เลือก แต่ละ เหตุผล
		1	2	3	4	5	6	7	
1.	ไม่ทราบกฎหมายและขั้นตอนการขออนุญาต	2 คน		1 คน	1 คน	2 คน	----->		6 คน
2.	ถูกปรับเป็นเงินไม่มาก จึงมีกำไรคุ้มค่า	6 คน	6 คน				----->		12 คน
3.	หากมีใบอนุญาตแล้วจำหน่ายสุราเกินเวลาจะได้รับโทษหนักขึ้น	2 คน		1 คน			----->		3 คน
4.	ตำรวจไม่ได้มาจับบ่อยครั้ง	1 คน	5 คน	6 คน			----->		12 คน
5.	ที่ตั้งร้านปัจจุบันนั้น ไม่มีความแน่นอน	1 คน	1 คน	1 คน			----->		3 คน
6.	กลัวเสียภาษีเพิ่มขึ้น			2 คน			----->		2 คน
7.	คิดว่าไม่ส่งผลร้ายต่อสังคม				3 คน		----->		3 คน
8.	เหตุผลอื่นๆ						----->		ไม่มี

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับเหตุผลที่ว่า ถูกปรับเป็นเงินไม่มาก จึงมีกำไรคุ้มค่า และ ตำรวจไม่ได้มาจับบ่อยครั้ง มากที่สุดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงในเรื่องความคุ้มค่าของการลงทุน และกำไรตอบแทนที่จะได้รับในด้านต้นทุนผลตอบแทน (cost-benefit) เทียบกับผลเสีย ความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี ไม่ว่าจะโทษที่จะได้รับตามกฎหมาย โทษที่จะได้รับจริง เงินที่จะต้องเสีย สิ่งเหล่านี้ผู้กระทำความผิดย่อมนำมาคำนวณถึงเรื่องกำไรขาดทุน เหตุผลที่ว่าตำรวจไม่ได้มาจับบ่อยครั้งนั้น ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเพราะนั้น

คือความเสี่ยงที่จะต้องได้รับโทษ ตามแนวทางการป้องกันการกระทำผิดของทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (classical school of criminology) หากผู้กระทำผิดมีโอกาสถูกจับกุมตัว ได้รับการลงโทษอย่างรวดเร็ว รุนแรง มากขึ้นเท่าใดก็จะทำให้ผู้กระทำผิดไม่กล้าที่จะกระทำผิดมากขึ้นเท่านั้น เพราะเชื่อว่าพฤติกรรมกระทำผิดของมนุษย์เกิดจากการคิดอย่างมีเหตุผล คำนวณความเสี่ยงผลได้ผลเสียแล้วจึงลงมือกระทำผิด เมื่อมีความถี่ในการถูกจับกุมบ่อยครั้งย่อมหมายถึงมีโอกาสได้รับโทษบ่อยครั้งขึ้น สูญเสียมากขึ้น เมื่อนำเหตุและผลมาวิเคราะห์ แล้วจึงตัดสินใจกระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก สอดคล้องกับแนวทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดหรือการเลือกเชิงเหตุผล (rational choice theory) ที่ว่าผู้กระทำผิดเป็นคนมีเหตุผลในการตัดสินใจ ได้ใช้เหตุผลซึ่งน้ำหนักของการกระทำแล้ว พฤติกรรมสามารถควบคุมหรือยับยั้งได้ถ้าอาชญากรกลัวการถูกลงโทษ การเรียนรู้ (learning) และประสบการณ์ (experience) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทฤษฎีการเลือก อาชญากรอาชีพรู้จักข้อจำกัดของตนเอง รู้ว่าเมื่อไรควรหยุด เมื่อไรควรเสี่ยง และผู้กระทำผิดที่มีประสบการณ์ อาจจะไม่เลิกรับผิดเมื่อเขาเกิดความเชื่อว่าการเสี่ยงที่ต้องรับโทษในการกระทำผิดมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ

3.1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุม

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปราม ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการเก็บข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกวาดล้างจับกุม ได้แก่ พฤติกรรมของผู้กระทำผิด นโยบายของผู้บังคับบัญชา อุปสรรคในการจับกุม ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด และความคิดเห็นส่วนตัว

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ให้ข้อมูล เป็นชายทั้ง 3 คน ได้แก่ ร.ต.อ.จาตุรนต์ (นามสมมติ) อายุ 29 ปี ร.ต.ท.ชุมพล (นามสมมติ) อายุ 29 ปี ตำแหน่ง รองสารวัตร เป็นตำรวจชั้นสัญญาบัตร ส่วน ด.ต.สมคิด (นามสมมติ) อายุ 51 ปี เป็นตำรวจชั้นประทวน พบข้อมูลสำคัญ ดังนี้

พฤติกรรมของผู้กระทำผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามมีประสบการณ์ในการจับกุมผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต ได้พบเห็นพฤติกรรมของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตที่แตกต่างกันออกไป จากประสบการณ์ของ ร.ต.อ.จาตุรนต์ ร.ต.ท.ชุมพล และ ด.ต.สมคิด พบว่าร้านที่จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตส่วนใหญ่จะเป็นร้านที่มีลูกค้าเป็นคนที่มีรายได้ระดับกลางถึงระดับต่ำ เช่น ร้านขาย

อาหารริมถนนบนทางเท้า ร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย ร้านข้าวตามสั่ง เป็นต้น ร้านเหล่านี้มีอยู่ทั่วทุกแห่ง ทุกซอยในท้องที่ สามารถพบเห็นได้ทั่วไป บางร้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านขายอาหารที่จำหน่ายเกินเที่ยงคืน ก็จะแอบจำหน่ายสุราให้กับลูกค้า เมื่อตำรวจไปตรวจจับก็เอาผิดได้เพียงแค่ว่าจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต และก็มีร้านค้าบางส่วนที่มีใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้วจำหน่ายหลังเที่ยงคืน แต่เมื่อตำรวจไปจับก็จะไม่แสดงใบอนุญาตเพราะผู้มีใบอนุญาตจำหน่ายสุราหากจำหน่ายเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดจะมีโทษจำคุกด้วย ตำรวจเองก็ไม่มีฐานข้อมูลว่าร้านไหนมีใบอนุญาตจำหน่ายสุราบ้าง ก็เอาผิดได้แค่ฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตโทษปรับไม่เกิน 500 บาท(กรณีสุราไทย)

ร.ต.ท.ชุมพล เสริมว่า ร้านที่ถูกจับกุมมักจะเป็นร้านที่เคยถูกจับกุมมาแล้วหลายครั้ง ผู้กระทำผิดยินยอมให้ตำรวจจับกุมแต่โดยดีเหมือนเรื่องปกติ เจ้าของร้านมาเสียค่าปรับเองบ้าง ให้ลูกจ้างมาบ้าง บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจก็เอาเงินค่าปรับ 100 – 200 บาทกับบัตรประชาชนของผู้กระทำผิดไปให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับที่สถานีตำรวจ

นอกจากนี้ ร.ต.ท.ชุมพล ได้ให้ข้อสังเกตถึงสาเหตุที่ร้านที่ถูกจับกุมเกือบทั้งหมดจำหน่ายสุราไทยก็เพราะว่าลูกค้าของร้านเหล่านี้เป็นคนระดับล่างมีรายได้ต่ำถึงคนระดับกลางมีรายได้ปานกลาง

นโยบายผู้บังคับบัญชา

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนให้ข้อมูลตรงกันว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นนโยบายของผู้บังคับบัญชามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติมีความสนใจเอาใจใส่ที่จะมุ่งปฏิบัติไปในทิศทางใด จะให้เน้นการกวาดล้างจับกุมผู้กระทำความผิดฐานใดเป็นพิเศษ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตออกกวาดล้างจับกุมผู้กระทำความผิด โดย ร.ต.อ.จตุรนต์ และ ร.ต.ท.ชุมพล ยกตัวอย่างว่า ผู้บังคับบัญชาแต่ละคนจะมีนโยบาย หรือสิ่งกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาแตกต่างกัน เช่น การแข่งขันกันเป็นทีมเพื่อทำคะแนนการจับกุมผู้กระทำความผิดข้อหาต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นหากความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดเป้าหมายและมีการสั่งการกวาดล้างจับกุมอย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติย่อมต้องปฏิบัติตาม สอดคล้องกับข้อมูลของ ด.ต.สมนึก ว่าเจ้าหน้าที่สายตรวจแต่ละคนที่ปฏิบัติหน้าที่จะไปกวาดล้างจับกุมในความผิดฐานใดฐานหนึ่งด้วยตัวเองนั้นคงไม่มี และในภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนมองว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมถึงผู้บังคับบัญชามองความผิดฐานนี้เป็นความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย ไม่ใช่ความผิดที่จะเป็นนโยบายให้กวาดล้างจับกุมอย่างจริงจัง

อุปสรรคในการจับกุม

จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนยืนยันว่าการจับกุมผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ไม่ใช่เรื่องยากนัก แต่อุปสรรค คือ มีผู้กระทำผิดเป็นจำนวนมาก จนเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดา หากเจ้าหน้าที่ไปกวาดค้นจับกุมอย่างจริงจังจึงจะเป็นเรื่องแปลกและจะทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจ

นอกจากนี้อุปสรรคอาจมาจากการหลบเลี่ยงไม่แจ้งความจริงแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจว่าแท้จริงแล้วตนเป็นผู้มีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา แต่จำหน่ายสุราเกินเวลา 24.00 น. ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับโทษหนักขึ้น จึงแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ตรวจพบการกระทำผิดหลังเวลา 24.00 น. ว่าตนเป็นผู้ไม่มีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและแจ้งข้อหาเพียงแค่ว่าจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดมีความผิดฐานนี้ขึ้น

ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคน ปฏิบัติหน้าที่ในท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไทมานานรู้จักกับผู้ประกอบการร้านค้าบางร้าน แต่ก็ไม่ใช่เป็นอุปสรรคในการจับกุมแต่อย่างใด ส่วนตัว ร.ต.อ.จาตุรนต์ ยังมองในแง่ที่ดีว่าเป็นประโยชน์เวลาไปจับกุม คนเหล่านั้นก็จะยินยอมมาเสียค่าปรับแต่โดยดี

ความคิดเห็นส่วนตัว

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนมีความเห็นใจผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต เพราะให้เหตุผลว่าส่วนใหญ่ผู้กระทำผิดประกอบกิจการขนาดเล็ก ประกอบอาชีพสุจริต มีฐานะไม่ได้ร่ำรวยจากการค้าขายสุรา ซึ่งเทียบกับร้านอาหารที่มีกิจการใหญ่โตเกือบทั้งหมดก็จะขออนุญาตอย่างถูกต้อง จึงเกิดความเห็นอกเห็นใจ สงสารบุคคลเหล่านี้ ทั้งยังมีความเห็นว่าเป็นความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย ความผิดดังกล่าวไม่ได้เบียดเบียนประชาชนคนอื่นโดยตรง มีผลทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อยากกวาดค้นจับกุมผู้กระทำความผิดประเภทนี้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ ร.ต.ท.ชุมพล และ ด.ต.สมนึก ยังให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจไปกวาดค้นจับกุมความผิดประเภทนี้กับผู้ประกอบการร้านค้ารายเล็กๆ ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการดังกล่าวไม่สามารถดำรงอาชีพนี้อยู่ได้ ก็ทำให้ตัวเขา และลูกจ้างไปประกอบอาชีพไม่สุจริต ส่งผลเสียต่อสังคมส่วนรวม

และผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นตรงกันว่าโทษในปัจจุบันนั้นไม่ทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ จะต้องแก้ไขที่อัตราโทษให้หนักขึ้นให้ผู้กระทำผิดรู้สึกกลัว เข็ดหลาบ ไม่คุ้มค่ากับการกระทำผิด และ ด.ต.สมนึก ก็เห็นควรให้ ฝ่ายปกครอง เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ด้วยกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

นอกจากนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ควรจะมีการเชื่อมโยงข้อมูลผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุรามายังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ตำรวจสายตรวจที่ออกตรวจสามารถตรวจสอบได้ทันที

3.1.3 พนักงานสอบสวน

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดมาส่งให้พนักงานสอบสวนเวร พนักงานสอบสวนก็จะทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด รวมถึงมีอำนาจตามกฎหมายใช้ดุลยพินิจทำการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำผิดด้วย ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มพนักงานสอบสวน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายที่ใช้บังคับ การใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าปรับ ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด และความคิดเห็นส่วนตัว

พนักงานสอบสวนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ พ.ต.ท.จิณนกร (นามสมมติ) อายุ 36 ปี พ.ต.ต.วิชาญ (นามสมมติ) อายุ 42 ปี และ ร.ต.ท.เสียงใส (นามสมมติ) อายุ 26 ปี พบข้อมูลสำคัญ ดังนี้

กฎหมาย

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสาม ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายโดยสรุปในใจความสำคัญตรงกันว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) กฎหมายในส่วนของบทลงโทษ ตาม พระราชบัญญัติ สุราฯ ได้บัญญัติให้ผู้จำหน่ายสุราต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต หากฝ่าฝืนจะแบ่งโทษเป็น 2 กรณี คือ กรณีจำหน่ายสุราไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีโทษปรับสูงสุด 500 บาท และกรณีจำหน่ายสุราที่นำเข้ามาจากต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีโทษปรับสูงสุด 2,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดของกลุ่มผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตจะจำหน่ายเฉพาะสุราไทย

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลทำให้มีผู้ฝ่าฝืนจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตกันเป็นจำนวนมากนั้น มาจากข้อกำหนดในเรื่องเวลาการจำหน่ายสุราซึ่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2515 ข้อ 2 ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขาย

สุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 หรือหมายถึงผู้ค้าปลีกจำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากช่วงเวลา 11.00 – 14.00 น. และช่วงเวลา 17.00 - 24.00 น. หากผู้ได้รับอนุญาตขายสุราฝ่าฝืนก็มีบทกำหนดโทษไว้ใน ข้อ 4 จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น เมื่อดูจากอัตราโทษแล้วก็จะเห็นได้ว่าถ้าผู้ค้าขายเหล่านั้นไปขออนุญาตจำหน่ายสุราอย่างถูกต้อง แต่ขายสุราเกินเวลา 24.00 น. ผู้ค้าขายเหล่านั้นก็มีโทษถึงจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เพราะข้อ 2 ของประกาศคณะปฏิวัติฉบับบังคับไว้แต่เฉพาะผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6

แต่ถ้าเป็นผู้ไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราเลยก็จะไม่อยู่ในสภาพบังคับดังกล่าว จะผิดก็แต่เพียงจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม มาตรา 17 ของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 ถ้าเป็นสุราไทยก็มีโทษปรับแค่เพียงไม่เกิน 500 บาท ถ้าเป็นสุรานำเข้าก็มีโทษปรับแค่เพียง 2,000 บาท เท่านั้น และก็ไม่มีโทษถึงจำคุกแต่อย่างใด ทำให้ผู้ค้าที่ค้าขายเกิน 24.00 น. ไม่ไปขออนุญาตจำหน่ายสุรา

2) ในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับใช้ของพนักงานสอบสวนนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตมาดำเนินคดี ก็จะสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหา หากรับสารภาพในความผิด ก็จะทำการเปรียบเทียบปรับเพราะเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว และไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จึงอยู่ในอำนาจที่พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 เมื่อผู้ต้องชำระค่าปรับอย่างสูงหรือชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบแล้ว คดีอาญาก็ต้องเลิกกัน สิทธินำคดีไปฟ้องก็ระงับไปตาม มาตรา 39 พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ มากกว่าการกำหนดค่าปรับที่ไม่เกินอัตราสูงสุดเท่านั้น

แม้พนักงานสอบสวนจะรู้ดีว่าเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง ก็ไม่มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะฟ้องให้ศาลลงโทษให้หนักขึ้นแต่อย่างใด

การใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าปรับ

ตัวพนักงานสอบสวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคน มักจะกำหนดค่าปรับเพียงแค่ 100 – 200 บาท ซึ่งไม่ใช่อัตราที่สูงที่สุดด้วยเหตุผล คือ

1) หากกำหนดค่าปรับสูงเกินไปแล้วผู้กระทำผิดไม่ยินยอมเสียค่าปรับหรือไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา 15 วัน พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดี ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ซึ่งการดำเนินคดีนั้นก็คือการที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นรูปสำนวนการสอบสวนแล้วส่งให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล เป็นการสร้างภาระแก่พนักงานสอบสวน ประกอบกับยังมีคดีอื่นที่ต้องทำเป็นรูปสำนวนการสอบสวนอีกมากในความรับผิดชอบ

2) เกิดความสงสัยเพราะผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ ประกอบการค้าขนาดเล็ก ไม่ใช่สถานบริการที่เปิดเป็นเทค ผับ เป็นผู้มีฐานะปานกลางถึงยากจน ทั้งประกอบอาชีพสุจริต หากผู้กระทำผิดต้องจ่ายค่าปรับมาก เกรงจะทำให้หนีไปประกอบอาชีพไม่สุจริต จะก่อปัญหาให้กับสังคม

3) เป็นความผิดที่มีได้สร้างความเดือดร้อน หรือเบียดเบียนผู้อื่นโดยตรง เป็นการทำมาหากินโดยสุจริต แต่ผิดกฎหมายตามที่สังคมได้กำหนดขึ้น

ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนไม่เคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตรายใดมาก่อน อาจเป็นเพราะพนักงานสอบสวนไม่ได้มีหน้าที่หลักในการออกตรวจตราท้องที่จึงไม่ค่อยได้พบปะกับผู้ประกอบการร้านค้า จึงทำให้ไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวเลย และผู้ให้ข้อมูลทั้งสามยืนยันว่าไม่เคยได้รับประโยชน์ หรือสินบนใดๆ จากผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

ความคิดเห็นส่วนตัว

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนมีความเห็นตรงกัน คือ ต้องแก้ไขที่กฎหมายให้ผู้กระทำผิดรับโทษหนักขึ้น ทำให้เขารู้สึกกลัวไม่กล้าทำผิด ทำให้รู้สึกที่ไม่คุ้มค่ากับการกระทำผิด และต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เด็ดขาด พ.ต.ท.จิณนกร ยังเสนอให้ตัดภาระการทำสำนวนการสอบสวนที่ยุ่งยากของพนักงานสอบสวนในกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่ชำระค่าปรับตามที่กำหนด และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปราบปรามจับกุมอย่างจริงจัง นอกจากนี้อาจมีบทลงโทษแก่ผู้ที่ซื้อสุราจากร้านที่จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย นอกจากนี้ ร.ต.ท.เสียงใส ยังเสนอแนะให้ภาครัฐเข้ามาร่วมกันแก้ปัญหาไม่ควรให้ตำรวจแก้ไขอยู่ฝ่ายเดียว รวมทั้งภาคประชาชนด้วย

3.1.4 ประชาชนผู้บริโภคสุราที่ร้านจำหน่ายสุรา

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้บริโภคสุราในร้านจำหน่ายสุรา จำนวน 6 ราย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนผู้บริโภคสุราในร้านจำหน่ายสุราที่ได้รับอนุญาต และ ประชาชนผู้บริโภคสุราในร้านจำหน่ายสุราที่ไม่ได้รับอนุญาต ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในประเด็น ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับร้านจำหน่ายสุรา ความคำนึงในการเลือกร้าน และทัศนคติ พบข้อมูล สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1.4.1 ประชาชนที่บริโภคสุราในร้านที่ได้รับอนุญาต

ประชาชนที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนั้น เป็นผู้ที่กำลังบริโภคสุราอยู่ในร้านที่ได้รับอนุญาต จำนวน 3 คน ได้แก่ นายทักษิณ (นามสมมติ) อายุ 24 ปี กำลังรับประทานอาหารและดื่มสุรา กับกลุ่มเพื่อน จำนวน 6 คน ที่ร้านอาหารมีเปิดดนตรีและมีนักร้องมาร้องเพลงลักษณะเป็นผับ น.ส. สวน (นามสมมติ) อายุ 30 ปี กำลังรับประทานอาหารและดื่มเบียร์ กับเพื่อน จำนวน 4 คน ที่ร้านอาหารตามสั่ง ไม่มีดนตรี และนายเฉลิม (นามสมมติ) อายุ 27 ปี กำลังรับประทานอาหารและดื่มสุรากับเพื่อน จำนวน 5 คน ที่ร้านอาหารเป็นผับมีดนตรี กลุ่มตัวอย่างทั้งสามได้ให้ข้อมูลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับร้านจำหน่ายสุรา

กลุ่มตัวอย่างสองคน คือนายทักษิณ และน.ส.สวน ทราบดีว่าร้านที่จะจำหน่ายสุราได้นั้นต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่เสียก่อน แต่ก็ไม่ทราบว่าจะต้องขออนุญาตต่อหน่วยงานใด มีนายเฉลิม ที่ทราบว่าร้านจำหน่ายสุราต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต แต่ทั้งสามคนไม่ทราบวิธีการสังเกตว่าร้านใดได้รับอนุญาตหรือไม่

ความคำนึงในการเลือกร้าน

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนไม่เคยคำนึงว่าร้านใดจะได้รับอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ โดยการตัดสินใจเลือกร้านจะอยู่ที่ปัจจัยอื่น เช่น ความพึงพอใจในรสชาติอาหาร บรรยากาศ เป็นต้น ในเรื่องการเลือกร้าน และโอกาสในการดื่มนั้น นายเฉลิม ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ไม่ได้ชอบรสชาติของสุรา แต่ดื่มสุราเพราะเป็นการสนุกสนานกับเพื่อนฝูง เกิดความครึกครื้น ผ่อนคลาย ไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าจะต้องดื่มวัน

ไหน เวลาไหน แต่จะค้ำใจว่าจะดื่มในวันรุ่งขึ้นไม่มีภาระการงานใดๆ ส่วนเวลาส่วนใหญ่ก็จะดื่มกลางวัน เพราะเวลากลางวันต้องทำงาน คนทั่วไปก็ดื่มกันเวลากลางคืน คนมีงานทำส่วนใหญ่ก็ไม่ดื่มกลางวัน ประกอบกับร้านส่วนใหญ่ที่มีสุร่าจำหน่าย ก็เปิดบริการกลางวัน ส่วนคำถามว่าทำไมไม่ต้องไปดื่มนอกบ้าน เพราะที่ร้านอาหารมีการบริการ ได้รับความสะดวกสบายมีอาหารที่เราต้องการรับประทานประกอบการดื่มสุร่า มีดนตรี ได้พบปะผู้คน มีความสนุกสนานจริง”

ทัศนคติ

นายทักษิณ คิดว่าการค้ำใจในการเลือกร้านที่บริโภคสุร่าว่าจะขออนุญาตหรือไม่ ขออนุญาตของผู้บริโภคนั้นไม่เกิดประโยชน์ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่า โดยนายทักษิณ กล่าวว่า

“การที่ผมใช้บริการร้านที่จำหน่ายสุร่าที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือร้านที่จำหน่ายสุร่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น คิดว่าไม่ส่งผลดีหรือเสียต่อสังคมแต่อย่างใด คิดว่าเป็นเรื่องของผู้ประกอบการมากกว่าที่จะทำถูกหรือทำผิดกฎหมาย เพราะในส่วนของผมซึ่งเป็นผู้บริโภคนั้น หากไม่ใช้บริการร้านที่ผิดกฎหมาย ก็สามารถหาร้านอื่นเพื่อดื่มสุร่าได้”

ส่วน น.ส. ฮวน และนายเหลิม ให้ความเห็นที่แตกต่างว่า เป็นผลดีหากประชาชนจะค้ำใจในการเลือกร้านที่จะบริโภคสุร่าที่ขออนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการที่เคารพต่อกฎหมาย ดังที่ น.ส.ฮวน กล่าวว่า

“คิดว่าการที่ประชาชนผู้บริโภคสุร่าค้ำใจว่าจะใช้บริการร้านที่จำหน่ายสุร่าอย่างถูกต้องนั้น ก็จะส่งผลดีในทางอ้อมต่อสังคม อันเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการที่เคารพต่อกฎหมาย”

สอดคล้องกับที่ นายเหลิม กล่าวว่า

“คิดว่าดีต่อสังคมนะ ถ้าผู้บริโภคสนับสนุนร้านที่ทำถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ไปใช้บริการร้านที่ทำไม่ถูกต้อง เป็นการส่งเสริมให้คนในสังคมเคารพกฎหมาย กติกาของสังคม ไม่งั้นกฎหมายก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำไม่ถูกต้องกฎหมายก็ได้ตั้งเหมือนกับการทำถูกต้องกฎหมาย แล้วต่อไปใครจะไปขออนุญาตจำหน่ายสุราให้ถูกต้อง อีกอย่างถ้าเราไม่ไปสนับสนุนร้านที่ทำไม่ถูกต้องต่อไปร้านพวกนั้นก็ขายไม่ได้ แล้วก็ไปขอให้ถูกต้องเข้าสู่ระบบ ทำให้มีการควบคุมร้านที่จำหน่ายสุราได้ง่ายขึ้น”

3.1.4.2 ประชาชนที่บริโภคสุราในร้านที่ไม่ได้รับอนุญาต

ประชาชนที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนั้น เป็นผู้ที่กำลังบริโภคสุราอยู่ในร้านที่ไม่ได้รับอนุญาต จำนวน 3 คน ได้แก่ นางสลัค อายุ 32 ปี กำลังรับประทานอาหารเช้าและดื่มเบียร์กับเพื่อน จำนวน 4 คน ที่ร้านอาหารอีสานตั้งโต๊ะชั่วคราวริมทางเดินเท้า นายมาร์ค อายุ 25 ปี กำลังรับประทานอาหารเช้าและสุรา กับเพื่อน จำนวน 5 คน ที่ร้านอาหารตามสั่ง มีดนตรี และนายเทพ อายุ 29 ปี กำลังรับประทานอาหารเช้าและดื่มเบียร์ กับเพื่อน จำนวน 3 คน ที่ร้านอาหารอีสานวางโต๊ะชั่วคราวบนทางเดินเท้า กลุ่มตัวอย่างทั้งสามได้ให้ความเห็นในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับร้านจำหน่ายสุรา

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนทราบว่าร้านที่จะจำหน่ายสุรานั้นนั้นต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่เสียก่อน นางสลัค และนายเทพ ทราบว่าต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ส่วน นายมาร์ค เข้าใจผิดว่าต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานที่สำนักงานเขต และนางสลัค และนายมาร์ค ไม่ทราบวิธีการสังเกตว่าร้านใดได้รับอนุญาตหรือไม่ เพียงแต่คาดเดาว่าน่าจะเป็นเอกสารติดแสดงไว้ที่ร้าน แต่นายเทพ ทราบว่าร้านใดที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราได้ต้องมีเอกสารติดแสดงไว้ที่ร้าน

ความค้ำนึ่งในการเลือกร้าน

กลุ่มตัวอย่างทั้งสามคนไม่เคยค้ำนึ่งว่าร้านใดจะได้รับอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ โดยการตัดสินใจเลือกร้านอยู่ที่ความพึงพอใจ ในเรื่องนี้นางสลัดกล่าวว่า

“ในการคิดว่าจะไปร้านไหนที่จะไปรับประทานอาหารและดื่มสุร่า เหตุผลที่ว่าร้านไหนได้รับอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ไม่ได้อยู่ในเหตุผลที่ใช้ตัดสินใจแต่อย่างใด ไปร้านที่คิดว่าอาหารอร่อยสะอาด เราไปได้สะดวกก็จะไปร้านนั้น”

ในเรื่องการใช้เหตุผลเลือกร้านนั้น นายเทพ กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ไปนั่งร้านดี ๆ หรือ นั้งร้านแบบนี้แหละ รีมถนน ร้านนี้ก็ร้านประจำ หรือสะดวกตรงไหนก็ร้านนั้นแหละ สำคัญที่สุดก็เป็นรสชาติอาหาร แล้วก็ดูความสะดวกบ้าง ถ้ารับได้อาหารอร่อยก็ร้านนั้นแหละ”

“ร้านนี้ก็คงไม่ได้รับอนุญาตมั้ง เพราะอยู่ริมถนนคงออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ แต่ผมก็นั่งประจำ ร้านนี้อาหารอร่อย”

ทัศนคติ

นางสลัด คิดว่าการไม่ค้ำนึ่งในการเลือกร้านที่จำหน่ายสุร่าที่ผิดกฎหมาย เป็นการส่งผลเสียต่อสังคมทางอ้อม เพราะถือเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไม่เคารพกฎหมาย นางสลัด กล่าวว่า

“การที่ฉันใช้บริการร้านที่จำหน่ายสุร่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น คิดว่าน่าจะส่งผลเสียต่อสังคมทางอ้อมบ้าง ในลักษณะที่เป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการที่ทำผิดกฎหมาย แต่คิดว่ามีผลกระทบต่อสังคมน้อยมาก เพราะว่าถึงจะไม่ดื่มสุร่าร้านนี้ก็สมารถหาดื่มสุร่าได้จากร้านอื่น”

ส่วนนายมาร์ค ก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับประชาชน แต่เป็นเรื่องระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้กระทำผิด นายมาร์ค กล่าวว่า

“คิดว่าการที่ประชาชนผู้บริโภคสุราไม่ได้คำนึงว่าร้านใดจะได้รับอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างถูกต้องหรือไม่นั้น ไม่น่าจะส่งผลเสียใดๆ ต่อสังคม แต่เป็นเรื่องระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ประกอบการที่ทำผิดกฎหมายมากกว่า เพราะโดยทั่วไปประชาชนก็ไม่ได้คำนึงว่าร้านใดจะได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราอย่างถูกต้องหรือไม่”

และนายเทพ กล่าวในเรื่องนี้ว่า

“คิดว่าการที่ผมมานั่งดื่มเหล้าในร้านที่ไม่ได้ขออนุญาตไม่กระทบสังคมหรอก เพราะผมมั่นใจว่าตัวผมดื่มแล้วไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ส่วนคนอื่นก็เหมือนกันถ้าดื่มแล้วเมาสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นก็เป็นเรื่องของคนเมานั้น ไม่เกี่ยวกับร้านที่ขายหรอก ถ้าไม่มีร้านนี้เค้าก็ไปดื่มเหล้าร้านอื่น เมาร้านอื่นได้ หาร้านเพื่อจะเมาไม่ยากหรอก”

3.2 ข้อมูลจากการสังเกตการณ์

3.2.1 สังเกตการณ์ ณ ร้านของผู้กระทำผิด

เวลาในการสังเกตการณ์ เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2551 เวลา 23.00 น. ต่อเนื่องไปถึงวันที่ 9 มกราคม 2551 เวลา 01.30 น.

สถานที่ ร้านขายอาหารอีสาน วางโต๊ะชั่วคราว บนทางเท้า ใกล้คู่อั๊กซี่ ซอยพญานาค ถนนพระรามหก กรุงเทพมหานคร

เจ้าของ นางทองเลื่อน (นามสมมติ) ซึ่งเป็นผู้ที่เคยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมข้อหาจำหน่ายสุรา โดยไม่ได้รับอนุญาต เสียค่าปรับ 200 บาท เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2551 และเป็นหนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล นางทองเลื่อน เคยให้ข้อมูลว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ที่ผ่านมาไม่เคยเสียค่าปรับเกิน 200 บาท

สิ่งที่ได้จากการสังเกตการณ์ดังนี้

เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2551 เวลา 23.00 น. ผู้วิจัยกับเพื่อนของผู้วิจัย รวมจำนวน 3 คน ไปนั่งรับประทานอาหารอีสาน และสั่งสุรามาดื่ม ที่ร้านของนางทองเลื่อน มีโต๊ะบริการ 7 โต๊ะ โดยผู้วิจัยพยายามไม่ให้นางทองเลื่อน เห็นใบหน้าผู้วิจัย และไม่ให้นางทองเลื่อน รู้ตัวว่าผู้วิจัยกำลังสังเกตการณ์ ผู้วิจัยนั่งอยู่โต๊ะ เกือบสุดท้ายที่ห่างจากที่ปรุงอาหารของนางทองเลื่อน และโชคดีที่นางทองเลื่อน ทำหน้าที่เป็นผู้ปรุงอาหารด้วยตนเอง ไม่ได้ทำหน้าที่บริการเสิร์ฟอาหาร จึงไม่ได้เดินมาที่ผู้วิจัยนั่งอยู่

ผู้วิจัยสั่งอาหารกับผู้หญิงคนหนึ่งสันนิษฐานว่าเป็นญาติหรือลูกจ้างของนางทองเลื่อน ผู้วิจัยได้สั่งลาบหมู ส้มตำปู ตับหวาน ปลาช่อนเผาเกลือ และข้าวเหนียว 3 จาน พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้สอบถามว่าจำหน่ายสุราหรือไม่ มียี่ห้ออะไรบ้าง ผู้หญิงคนที่จดยรายการอาหารแจ้งว่ามี เบียร์สิงห์ เบียร์ช้าง เบียร์ไฮเนเก้น สุราแสงโสม และสุราแม่โขง เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้สั่งสุราแสงโสม จำนวน 1 ขวดแบน โชดา 2 ขวด น้ำเปล่า 2 ขวด และโค้ก 1 ขวด เพื่อใช้ผสมกับสุรา

นางทองเลื่อนเก็บสุราไว้ในลังกระดาษข้างที่ปรุงอาหาร เก็บเบียร์ไว้ในลังน้ำแข็ง ส่วน โชดา น้ำเปล่า และโค้ก ถูกเก็บไว้ในลังพลาสติกข้างๆ ลังที่เก็บสุรา

เมื่อเวลาประมาณ 23.00 น. ของวันที่ 8 มกราคม 2551 ตั้งแต่ที่ผู้วิจัยเข้าไปนั่งมีลูกค้านั่งอยู่รวม 4 โต๊ะ แต่ละโต๊ะประมาณ 3 - 5 คน มีลูกค้าจำนวน 2 โต๊ะรวมโต๊ะของผู้วิจัยสั่งสุราแสงโสมมาดื่ม ลูกค้าอีกโต๊ะหนึ่งสั่งเบียร์สิงห์มาดื่ม

เมื่อเวลาประมาณ 23.30 น. ของวันที่ 8 มกราคม 2551 ลูกค้าผู้วิจัยมองเห็นรถยนต์สายตรวจของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท ขับตรวจผ่านร้านของนางทองเลื่อน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้เข้ามาตรวจสอบแต่อย่างใด

จนถึงเวลาประมาณ 01.30 น. ของวันที่ 9 มกราคม 2551 ระหว่างนั้นมีลูกค้าเข้ามารับประทานอาหารและสั่งสุราหรือเบียร์ดื่มโดยตลอด แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาตรวจจับแต่อย่างใด ระหว่างนั้นผู้วิจัยก็มองเห็นรถจักรยานยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจตรวจพื้นที่ผ่านมา แล้วก็ผ่านเลยไปไม่ได้เข้ามาตรวจสอบแต่อย่างใด ทั้งที่ร้านนั้นตั้งโต๊ะอยู่ริมถนน สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีสุราตั้งอยู่บนโต๊ะ และร้านก็ยังไม่ปิดบริการ แล้วผู้วิจัยก็ได้จ่ายเงินและออกจากร้านของนางทองเลื่อนไป

จากการสังเกตการณ์ในครั้งนี้นางทองเลื่อน ไม่รู้ตัวว่าผู้วิจัย เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเป็นผู้เก็บข้อมูล เพราะนางทองเลื่อน ไม่ได้มีพิธี ยินยอมจำหน่ายอาหารและสุราให้ดังเช่นลูกค้าคนอื่นๆ แสดงว่านางทองเลื่อน ซึ่งเคยถูกจับกุมและถูกปรับในความผิดฐานจำหน่ายสุรา

โดยไม่ได้รับอนุญาตมาแล้ว มิได้ยื่นเกรงต่อกฎหมายและบทลงโทษเลยแม้แต่น้อย จึงทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลที่ต้องการว่า การที่ผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม และพนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับแล้ว หากทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบแม้แต่น้อย กลับกลายเป็นกิจวัตรที่เต็มใจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจจับ และยินยอมเสียค่าปรับเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการจับกุม วันใดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มาจับก็ถือเป็นโชคดีที่ไม่ต้องเสียเงินค่าปรับ

3.2.2 สังเกตการณ์ ณ สถานีตำรวจนครบาลพญาไท

ในการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ ณ สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงของการสังเกตการณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสังเกตการณ์ระหว่างที่ตัวผู้วิจัยเองปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพญาไท และสังเกตการณ์ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2551 ซึ่งเป็นช่วงเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ พบข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1) การสังเกตการณ์ระหว่างที่ตัวผู้วิจัยเองปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ผู้วิจัยเป็นพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 ได้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนเวร เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จนถึงประมาณเดือน มกราคม 2550 ในระหว่างที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่านั่นคือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม อันเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ดีที่สุดในวิธีหนึ่ง มาตั้งแต่ก่อนเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่น ดังนั้นประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่าเป็นการเก็บข้อมูลทำงานวิจัยย่อมถือเป็นสิ่งดี และผู้วิจัยก็ถือว่าประสบการณ์ที่ได้มาระหว่างปฏิบัติหน้าที่จะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบงานวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างไม่มีข้อสงสัย

ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน จำนวน 3 คน กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต มาส่งยังสถานีตำรวจนครบาลพญาไท พนักงานสอบสวนที่เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็จะรับตัวไว้ทำการสอบสวน จากนั้นพนักงานสอบสวนก็จะสอบถามเพียงแค่ว่าชื่อของผู้ต้องหาว่าถูกต้องตรงกับบันทึกการจับกุมหรือไม่ โดยไม่ซักถามปากคำถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิดแม้แต่น้อย หรือแจ้งข้อมูลอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ เช่น แจ้งสิทธิผู้ต้องหา แจ้งพฤติการณ์และข้อกล่าวหา หรือสอบถามว่ารับสารภาพหรือไม่ เป็นต้น เพราะเป็นกรณีที่เป็นกิจวัตรเข้าใจตรงกันเลยว่ามาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนกำหนดแล้วก็จะกลับ จากนั้นพนักงานสอบสวนก็ทำการเปรียบเทียบปรับ 100 – 200 บาท อย่างไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ ที่แน่นอนว่ากรณีไหน รายไหน ร้านประเภทไหน ถูกจับกุมเวลาใด หรือกระทำความผิดซ้ำแล้วกี่ครั้ง จะต้องปรับเป็นเงินเท่าใด ซึ่ง

ผู้กระทำผิดก็มีได้ติดสินบน หรือเรียกร้อง ร้องขอให้พนักงานสอบสวนปรับเป็นเงินเท่าใด ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าปรับแก่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นเงินเท่าใดนั้น สุดแล้วแต่พนักงานสอบสวนแต่ละคน ซึ่งเหตุผลที่ทำให้ค่าปรับมีอัตราต่ำมากนั้น กลุ่มพนักงานสอบสวนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลไว้แล้ว และสอดคล้องกับการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

2) สังเกตการณ์ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2551 ผู้วิจัยได้หาโอกาสเข้าไปที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ช่วงเวลา 00.30 – 03.30 น. เพื่อไปสังเกตการณ์ในช่วงเวลาที่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตถูกจับกุมมาส่งพนักงานสอบสวน จนเสร็จสิ้นขั้นตอนชำระค่าปรับ ปล่อยตัวผู้จำหน่ายสุรากลับไป ผู้วิจัยก็ได้พบกับพนักงานสอบสวนเวรประจำวันนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ จำนวน 3 คน ได้พูดคุยกับผู้วิจัยตามปกติ โดยผู้วิจัยไม่ได้แจ้งว่าจะทำการเก็บข้อมูลงานวิจัยแต่อย่างใด

จนกระทั่งเวลาประมาณ 02.00 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจผ่ายป้องกันปราบปราม ได้จับกุมตัวผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต มาส่งพนักงานสอบสวน จำนวน 2 ราย ได้แก่ นายก้อน (นามสมมติ) อายุ 32 ปี และนายประยูร (นามสมมติ) อายุ 45 ปี พนักงานสอบสวนเวรท่านหนึ่ง ชื่อ ร.ต.ท.สนธิ (นามสมมติ) ก็รับบันทึกจับกุมซึ่งมีชื่อของนายก้อน และนายประยูร ในฉบับเดียวกันจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมแล้วเขียนค่าปรับที่มุมบนด้านซ้ายของบันทึกจับกุมว่า “ปรับคนละ 200 บาท” จากนั้นให้ นายก้อน และนายประยูร ชำระค่าปรับที่เสมียนประจำวัน โดยพนักงานสอบสวนเวรท่านนั้นพูดว่า “ทางนี้เลยครับ” พร้อมมอบบันทึกการจับกุมให้เสมียนประจำวันดูรายละเอียดเพื่อบันทึกลงในสมุดประจำวัน เสมียนประจำวันก็บันทึกลงในสมุดประจำวันแล้วรับค่าปรับจากนายก้อน และนายประยูร คนละ 200 บาท พร้อมออกใบเสร็จค่าปรับ มอบให้นายก้อน และนายประยูร รับไว้ แล้วนายก้อน และนายประยูร ก็กลับออกไป นายก้อน และนายประยูร ใช้เวลาประมาณ 15 นาที บนสถานีตำรวจ อีกนัยหนึ่งก็เป็นสิ่งที่ดีที่บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว

และเมื่อผู้วิจัยรอจนถึงเวลาประมาณ 03.30 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ก็จับกุมตัวผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต มาส่งพนักงานสอบสวนอีกจำนวน 4 คน ได้แก่ น.ส.สิริวรรณ (นามสมมติ) อายุ 35 ปี นางลำปาง (นามสมมติ) อายุ 42 ปี นางสยามพร (นามสมมติ) อายุ 45 ปี และนายไกรจักร (นามสมมติ) อายุ 24 ปี พนักงานสอบสวนเวรอีกท่านหนึ่งชื่อ พ.ต.ต.จำลอง (นามสมมติ) เป็นผู้รับบันทึกจับกุมไว้ จากนั้น พ.ต.ต.จำลอง เห็นว่ามีผู้ต้องหาจำนวนหลายคน จึงสอบถามชื่อให้แต่ละคนยกมือและดูบัตรประจำตัวประชาชน เมื่อถูกต้องตรงกับชื่อในบันทึกจับกุมแล้ว พ.ต.ต.จำลอง ก็ปฏิบัติในทำนองเดียวกันกับ ร.ต.ท.สนธิ คือ เขียนค่าปรับบน

บันทึกจับกุมว่า "ปรับคนละ 200 บาท" แล้วให้ น.ส.สิริวรรณ กับพวก ทั้ง 4 คน ชำระค่าปรับที่
เสมียนประจำวันเช่นเดิม แล้วปล่อยตัวกลับไป ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ ในครั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์พนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ราย แสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติ
กับผู้จำหน่ายสุราที่ถูกจับกุมตัวมาอย่างเป็นกิจวัตร โดยผู้กระทำผิดมิต้องรู้จักกับพนักงาน
สอบสวน ติดสินบนใดๆ หรือขอร้องให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับในอัตราต่ำแต่อย่างไร